

ПЕДАГОГИКА

материал на **Борислав Борисов**

П

овечето учители избират професия „Педагог“, понеже тя помага на хората. Чрез преподаването се ангажираш да въздействаш върху живота на децата.

Въпреки че някои учители правят преподаването да изглежда лесно, то може да бъде изпълнено с препятствия — необходимо е да се справяш с препълнени класове, огромна документация, непреодолима бюрокрация, безотговорни ученици и незадоволителна заплата. Всъщност да си учител съвсем не е лесно. Това изисква огромна самопожертвователност.

Въпреки тези трудности, много млади хора се насочват към специалността Педагогика след 12-ти клас. Всяка година броят на желаещите се увеличава, което показва, че да бъдеш учител все още е атрактивна и желана професия.

Педагогика

Педагогика е социална наука, която изследва същността, закономерностите, тенденциите и перспективите на развитието на педагогическия процес. Тя е наука за обучението и образованието на детето и представлява съвкупност от научни познания, организирани в система и проверени в практиката. Тя е съвкупност от закономерности, принципи, методи, форми, средства и процедури за реализация на учебно-възпитателната дейност. Целта на педагогиката е с научни методи и средства, а така също и

по пътя на експериментирането, да разработва теория за формирането на човешката личност. В контекста на учене цял живот (Life-long learning) се използва думата андрагогия за еквивалентния термин при възрастните.

Първите професионални учители вероятно са се появили преди времената на древна Елада - все пак това е от най-старите и най-уважавани професии. До началото на XX век, в специализирания печат и педагогическите среди, много остро се дискутира въпросът дали педагогиката е наука

или изкуство. Спорът се разрешава като педагогиката твърдо се определя за наука, а педагогическата практика - възпитанието и обучението - се определят и като изкуство, поради творческия характер, който съдържат.

Основните дялове на педагогиката са: общи основи, теория на възпитанието и теория на обучението (дидактика). Според възрастта, за която се отнася, се дели на предучилищна, училищна и педагогика за възрастните (андрагогика).

ЦЕЛТА НА ПЕДАГОГИКАТА Е С НАУЧНИ МЕТОДИ И СРЕДСТВА, А ТАКА СЪЩО И ПО ПЪТЯ НА ЕКСПЕРИМЕНТИРАНЕТО, ДА РАЗРАБОТВА ТЕОРИЯ ЗА ФОРМИРАНЕТО НА ЧОВЕШКАТА ЛИЧНОСТ

Какво работи един педагог?

В съвременността понятието „педагог“ е по-широко и включва както работата на учителите, така и на университетските преподаватели и на възпитателите в различните институции. При всяко положение говорим за изключително отговорна работа, от която зависи много в живота на учениците и студентите.

Учителите се профилират според възрастта на учениците, на които преподават. Затова и в университетите има различни специалности за предучилищна, начална и гимназиална педагогика. В началния етап на образованието учителите практически участва в преподаването на всички предмети на децата. Учителите на ниво основно и средно образование вече се профилират и са специалисти по съответните науки, придобили и педагогическа квалификация по време на обучението си.

Когато говорим за университетски преподаватели пък говорим и за науката андрагогика –

тоест обучение на възрастни. Разбира се, университетските преподаватели могат да бъдат специалисти във всички области, но тяхната работа е неразривно свързана и с основните принципи на преподаването.

Видове педагогика:

Науката педагогика е насочена най-вече към учителите и подготовка на учители. Ето защо като научна дисциплина, тя е задължителна за педагогическите факултети и специалности с педагогическа правоспособност. Подготовката на специалисти в конкретно социално направление и научна област изисква специализиране и на педагогическото познание. От педагогиката постепенно се обособяват различни видове специалности, като ние ще ви представим най-популярните според избора на младите хора за влизане в университета:

- **Социална педагогика** - сравнително млада специалност, която успешно навлиза в света на професиите и изключително адекватно отговаря на актуалните пазарни потребности. Марка и определена като нова, тя заема достойно своето място сред многообразието. Тя е ориентирана към формирането на помагачи специалисти, които да извършват социално-възпитателна, психо-социална и социално-педагогическа подкрепа на деца, възрастни, семейства, групи и общности, както и изследователска и организационна дейност в социалната сфера. Завършилите специалността притежават следните компетенции: да реализират индивидуална социално-педагогическа подкрепа; да водят и работят с групи, семейства и общности; да работят в екип с други професионалисти; да се развиват, усъвършенстват и квалифицират чрез нагласи за професионализиране, супервизия и интервизия, продължаващо обучение. Завършилите специалността се реализират в различните сфери на социалната практика и могат да заемат съответни длъжности, според националния класификатор на професиите - социален педагог, социален работник, възпитател, педагог, специалист по социална работа и консултиране и др.

- **Предучилищна и начална училищна педагогика**

Успешно завършилите обучението придобиват професионална квалификация „детски и начален учител“. В специалността се подготвят широкопрофилни специалисти в областта на предучилищната и началната училищна педагогика. Завършилият става експерт по детското развитие през периода на първоначалното израждане и формиране на детската личност (3-10/11-годишна възраст), способен да подпомага поетапно и разгръщане съобразно закономерностите на предучилищното и начално-училищното детство, подготвен за пълноценно организиране на целесъобразното педагогическо взаимодействие в детските групи в ОДЗ (ЦДГ, ПДГ, СДГ) и цялостния педагогически про-

цес в началното училище.

■ **Предучилищна педагогика и чужд език**

Завършилите специалността са подготвени за педагог, детски учител, детски учител по чужд език, както и за преподавател в центрове за работа с деца и детски школи; педагог-психолог в обединено детско заведение; преподавател в езикови центрове и школи; конкурсна административно-управленска длъжност; работа в институциите за масова и художествена комуникация и в домове за деца, лишени от родителски грижи.

■ **Начална училищна педагогика и чужд език**

Завършилите имат професионални компетенции да упражняват професията на начален учител и учител по чужд език с деца от начална училищна възраст в държавни, общински, частни и профилирани учебни заведения, да провеждат чуждоезиково обучение по съответния чужд език, както и да се занимават с научноизследователска и преподавателска работа. Завършилите специалността Начална училищна педагогика и чужд език намират широка професионална реализация като: начален учител; учител по чужд език в началния етап на основната степен на средното образование; учител-възпитател в начална училищна възраст; педагог-психолог в начална училищна възраст; ръководител и преподавател в центрове за работа с деца в детски школи и групи за дейности по интереси; научна и научно-помощна длъжност; длъжност в детските отдели и институциите за масова и художествена комуникация; консултант-експерт в институции, в които се работи с деца от начална училищна възраст; в диагностични центрове; консултант и ръководител на деца от начална училищна възраст към държавни, общински и частни образователни институции.

■ **Специална педагогика** - подготвят педагози за работа с деца от ранна, предучилищна, начална училищна възраст и от прогимназиалния курс в специалните учебно-възпитателни и медико-социални заведения за възрастни индивиди с физически и психически нарушения. Сред някои от длъжностите, които могат да се заемат след завършването на специалността, са диагностик на развитието при слухови, речеви и комбинирани нарушения; педагог на деца с интелектуална недостатъчност в помощни детски градини; учител в помощно училище I-IV клас; специалист в дневните центрове за децата с интелектуална недостатъчност от предучилищна, начална и горна училищна възраст и дневните центрове за възрастни с интелектуална недостатъчност; учител на деца с множество увреждания; специалист по рехабилитация на възрастни зрително затруднени и други.

■ **Логопедия** - специалност, която се занимава с профилактика, диагностика, терапия и консултация на нарушенията на комуникацията. В този контекст комуникацията включва всички процеси, свързани с разбирането и пораждането на устната

и писмената реч, заедно с всички форми на невербално общуване. Важно уточнение при тази специалност е, че логопедът не получава учителска правоспособност. След завършеното бакалавърско образование той може да стане индивидуален и групов терапевт по видове говорна и езикова патология на четенето и писането. При завършен магистър вече функциите му се разширяват като освен всички права и задължения на завършилите бакалавърска степен, специалността магистър има право на диагностична, експертна и консултативна дейност. Завършилите тази специалност магистри се подготвят и за административни ръководители на специализирани заведения, както и за извършване на научно-изследователска работа.

Къде се изучава

На територията на България има множество педагогически факултети и колежи. Можем да посочим Софийския, Великотърновския, Тракийския в Стара Загора, Пловдивския и Шуменския университети. Педагогически специалности се изучават и във факултета на ВТУ в Враца.

В класациите за образование в чужбина пак можем да видим

Позиция	Висше училище	Държава
1	UCL (University College London)	Великобритания
2	Harvard University	САЩ
3	Stanford University	САЩ
4	University of Cambridge	Великобритания
5	University of Oxford	Великобритания
6	The University of Hong Kong	Китай
7	The University of Melbourne	Австралия
8	University of California, Berkley	САЩ
9	University of British Columbia	Канада
10	University of California, Los Angeles	САЩ

отчетлива доминация университетите от англоезични държави. Първите места са окупирани от висши училища в САЩ, Великобритания и Канада. Виждаме обаче и университет от Китай, който държи ключово място за качество на образование.

Реализация

Завършилите специалността Педагогика могат да изпълняват основни видове педагогически дейности в областта на образованието и други социални сфери. Едни от най-реализиращите се професии са учители по някои учебни предмети в СОУ, педагогически съветници или специалисти педагози в детските градини, възпитатели във всички видове и степени средни училища, инспектори в детски педагогически стаи и други.

Нека не забравяме, че към този момент специалните педагози се водят към Ресурсен център на Министерство на образованието и не са

добре платени. Един младши ресурсен учител без много години стаж, получава около 500-600 лева месечна заплата. Кое е странно, защото именно младите преподаватели работят сърцато, с явен резултат и се приемат от децата непосредствено поради близостта им в годините. Надяваме се образователната ни система и заплатите в нея да достигнат нужното ниво, защото семейство, в което общо доходите са

В КЛАСАЦИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ В ЧУЖБИНА ПЪК МОЖЕМ ДА ВИДИМ ОТЧЕТЛИВА ДОМИНАЦИЯ НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ ОТ АНГЛОЕЗИЧНИ ДЪРЖАВИ

около 1000 лева, не може да си позволи частни учители. То е принудено да запише детето си в държавно училище и да разчита на отношение от ресурсния учител. А тези ресурсни учители са именно тези, които са завършили наскоро.